

Φυσική λογοτεχνία!

Μύση στα δύσκολα μονοπάτια του Σύμπαντος, με την ανάλαφρη χάρη της θαλασσινής αύρας

Είμαι απολύτως ειλικρινής: υπό κανονικές συνθήκες το βιβλίο του Carlo Rovelli «Επτά σύντομα μαθήματα φυσικής» που κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις εκδόσεις Πατάκη θα είχε ανατεθεί σε κάποιον συνάδελφο που είναι σχετικότερος εμού με το πεδίο της φυσικής. Αλλά αποφάσισα να το διεκδικήσω, καθώς η προοπτική να φρεσκάρω τις γνώσεις μου στη φυσική (οι οποίες χρονολογούνται από την εποχή του Πανεπιστημίου...), και μάλιστα καταβάλλοντας σχετικά μικρό κόπο (όπως λέει και ο τίτλος τα μαθήματα είναι σύντομα), ήταν πολύ δελεαστική. Είχα δε και ένα πολύ καλό επιχείρημα, καθώς το βιβλίο δεν απευθύνεται ούτε καν σε φοιτητές φυσικής. Αποτελεί συρραφή επτά άρθρων τα οποία δημοσιεύθηκαν σε (ιταλική) εφημερίδα και απευθύνονται σε ανθρώπους που δεν γνωρίζουν τίποτε ή έχουν ελάχιστες γνώσεις φυσικής.

Από την πρώτη κιάλας σελίδα, το πόνημα του Rovelli (ο οποίος διευθύνει το Κέντρο Θεωρητικής Φυσικής στο Πανεπιστήμιο Aix-Marseille στη Μασσαλία) με κέρδισε με τον τρόπο που κερδίζουν τον αναγνώστη τα λογοτεχνικά βιβλία. Με την οικονομία του λόγου και την ικανότητα του συγγραφέα να δημιουργεί εικόνες και συνειρμούς. Παραδείγματος χάριν, στο πρώτο κεφάλαιο, το οποίο είναι αφιερωμένο στη γενική θεωρία της σχετικότητας του Αϊνστάιν, ο συγγραφέας αφού συγκρίνει τη θεωρία με κλασικά έργα όπως η Οδύσσεια του Ομήρου ή το Ρέκβιεμ του Μότσαρτ ή την Καπέλα Σιξτίνα, συνεχίζει περιγράφοντας πώς ο ίδιος τη μελετούσε λίγο προτού πάρει το πτυχίο του κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών διακοπών του: «Θυμάμαι τη συγκίνσή μου όταν άρχισα να την καταλαβαίνω σιγά σιγά. Ήταν καλοκαίρι και βρισκόμουν σε μια παραλία της Καλαβρίας, το Κοντοφούρι, λουσμένος στη λιακάδα του μεσογειακού Ελληνισμού... Κάθε τόσο σήκωνα το βλέμμα από το βιβλίο και κοίταζα την αστραφτερή θάλασσα: είχα την εντύπωση ότι έβλεπα πράγματι την καμπυλότητα του χωροχρόνου που φαντάστηκε ο Αϊνστάιν».

Στις μόλις 10 σελίδες του πρώτου κεφαλαίου ο συγγραφέας πετυχαίνει (μέσα από μια διήγηση που περνά από τη ζωή του Αϊνστάιν, του Νεύτωνα, του

Γκάους και του Ρίμαν στη δική του ζωή και στη δική μας καθημερινή πραγματικότητα) να τραβήξει την κουρτίνα της άγνοιάς μας και να μας αποκαλύψει την απόλυτη ομορφιά της θεωρίας της σχετικότητας με φράσεις όπως: «...ο χώρος του Νεύτωνα και το βαρυτικό πεδίο είναι ένα και το αυτό. Ο χώρος δεν είναι πλέον κάτι διαφορετικό από την ύλη, είναι ένα από τα υλικά συστατικά του κόσμου. Μια οντότητα που κυματίζει, λυγίζει, καμπυλώνεται, συστρέφεται... Η θεωρία υποστηρίζει ότι το Διάστημα πτυχώνει

τα όπως η επιφάνεια της θάλασσας... περιγράφει έναν κόσμο όπου σύμπαντα εκρήγνυνται, ο χώρος καταρρέει σε απύθμενες τρύπες, ο χρόνος ξεχειλώνει και επιβραδύνεται κοντά σε έναν πλανήτη...».

Με την ίδια γλαφυρότητα ο Rovelli συνεχίζει στο δεύτερο κεφάλαιο με την κβαντική μηχανική, στο τρίτο προχωρεί στην αποκάλυψη των μυστικών της αρχιτεκτονικής του Σύμπαντος, στο τέταρτο ασχολείται με τα στοιχειώδη σωματίδια, στο πέμπτο με την κβαντική βαρύτητα, στο έκτο με τις μαύρες τρύπες. Το έβδομο και τελευταίο κεφάλαιο του βιβλίου είναι αφιερωμένο σε εμάς τους ανθρώπους. Καθόλου περίεργο! Όταν στα προηγούμενα κεφάλαια έχει περιγράψει το κάδρο μέσα στο οποίο ζούμε, ο συγγραφέας μας καλεί να αναλογιστού-

με τη θέση μας στο Σύμπαν υπό το φως των νέων μας γνώσεων. Εμείς που, όπως λέει, «δεν είμαστε περίεργοι κόντρα στη φύση: είμαστε φύση περίεργοι, είναι στη φύση μας να αγαπάμε και να είμαστε τίμιοι. Είναι στη φύση μας να θέλουμε να μάθουμε περισσότερα. Και συνεχίζουμε να μαθαίνουμε».

Δεν θα μπορούσα να ολοκληρώσω την παρουσίαση αυτού του βιβλίου χωρίς να τονίσω την εξαιρετική έμπνευση των εκδοτών να αναθέσουν τη μετάφραση του βιβλίου στην κυρία Σώπη Τριανταφύλλου. Μόνο μια λογοτέχνης θα μπορούσε να διατηρήσει ζωντανή την πρόξα του κειμένου. Σας το συνιστώ ανεπιφύλακτα. Ακόμη και αν δεν μπορέσετε να κατανοήσετε τα πάντα (προσωπικώς είχα δυσκολίες στο έκτο κεφάλαιο), θα έχετε κάνει ένα μεγάλο δώρο στον εαυτό σας.

ΙΩΑΝΝΑ ΣΟΥΦΛΕΡΗ

CARLO ROVELLI Επτά σύντομα μαθήματα φυσικής

Εκδόσεις Πατάκη,
σελ. 104,
τιμή 7,70 ευρώ

